

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 414/2015-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 1. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) prerokoval spojené prijaté sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Gabrielou Kľačanovou, Advokátska kancelária, Andreja Kmeťa 28, Martin, pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžr 132/2012 a jeho rozsudkom zo 16. júla 2013, ako aj pre namietané porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžr 154/2012 a jeho rozsudkom z 8. októbra 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžr 132/2012 a rozsudkom zo 16. júla 2013 p o r u š i l právo [REDAKOVANÉ] na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžr 132/2012 zo 16. júla 2013 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžr 154/2012 a rozsudkom z 8. októbra 2013 p o r u š i l právo [REDAKOVANÉ] na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

4. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžr 154/2012 z 8. októbra 2013 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

5. [REDAKOVANÉ] priznáva úhradu trov konania v sume 551,88 € (slovom päťstopäťdesiatjeden eur a osemdesiatosem centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Gabriely Kľačanovej, Advokátska kancelária, Andreja Kmeťa 28, Martin, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 414/2015-11 z 25. júna 2015 boli prijaté na ďalšie konanie spojené sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžr 132/2012 a jeho rozsudkom zo 16. júla 2013, ako aj pre namietané porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžr 154/2012 a jeho rozsudkom z 8. októbra 2013.

Zo spojených sťažností vyplýva, že rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 22 Sp 7/2012-71 zo 6. júla 2012 bolo na základe návrhu sťažovateľky ako navrhovateľky smerujúceho proti Obvodnému pozemkovému úradu Martin (ďalej len „odporca“) zrušené rozhodnutie odporcu č. ObPÚ-2012/00258-III.-URB z 12. januára 2012 a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžr 132/2012 zo 16. júla 2013 bol rozsudok krajského súdu potvrdený. Podľa zrušeného rozhodnutia

odporcu sťažovateľka ako oprávnená osoba spĺňa podmienky podľa zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“), čo sa týka špecifikovaných parciel, a má právo na náhradu za pozemky, ktoré nie je možné vydať.

Rozsudkom krajského súdu č. k. 22 Sp 6/2012-47 zo 6. júla 2012 bolo na základe návrhu sťažovateľky ako navrhovateľky smerujúceho proti odporcovi zrušené rozhodnutie odporcu č. ObPÚ-2012/00258-II.-URB z 11. januára 2012 a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžr 154/2012 z 8. októbra 2013 bol rozsudok krajského súdu potvrdený. Podľa zrušeného rozhodnutia odporcu sťažovateľka nespĺňa podmienky reštitučného zákona na navrátenie vlastníctva ani na priznanie práva na náhradu za ne, čo sa týka špecifikovaných parciel.

V rámci oboch sťažností uplatňuje sťažovateľka v podstate totožné námietky.

Sťažovateľka predovšetkým namieta, že návrhom podaným krajskému súdu v súlade s ustanovením § 250m Občianskeho súdneho poriadku stanovila okruh účastníkov tak, že sa účastníčkou stala ona ako navrhovateľka a odporca ako správny orgán, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal. Pokiaľ bol krajský súd toho názoru, že účastníkmi súdneho konania majú byť ešte ďalšie subjekty, mal o tejto skutočnosti rozhodnúť procesne čistým spôsobom, t. j. vydaním uznesenia o pribratí vedľajšieho účastníka do konania. Namiesto štandardného procesného postupu však len rukou do návrhu sťažovateľky bol niekým dopísaný ako účastník konania Slovenský pozemkový fond (ďalej len „fond“), hoci nebol účastníkom pôvodného správneho konania.

Podľa názoru sťažovateľky fond bol zriadený na ten účel, aby za štát a neznámych vlastníkov konal pred súdom vo veciach nehnuteľností vo vlastníctve štátu. Dané veci však do tejto kategórie nepatrili. Je síce pravdou, že podľa § 6 ods. 5 poslednej vety reštitučného zákona poskytuje fond finančnú náhradu za pozemky, ku ktorým sa vlastníctvo nevracia a za ktoré nebol poskytnutý náhradný pozemok, avšak táto skutočnosť z hmotnoprávneho hľadiska automaticky nezabezpečuje účastníctvo fondu v správnom súdnictve. Podľa názoru

sťažovateľky fond nie je a ani nemá byť účastníkom konania v daných prípadoch. Podľa ustanovenia § 246c ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v piatej časti (správne súdnictvo), sa primerane použijú ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti. Ak teda bol fond od istého okamihu účastníkom súdneho konania vedeného krajským súdom, mali fond, ale aj krajský súd konať v súlade s ustanovením § 42 ods. 3 druhej a tretej vety Občianskeho súdneho poriadku. Fond mal teda svoje podania súdu predkladať v potrebnom počte rovnopisov tak, aby jeden rovnopis zostal na súde a každý účastník dostal jeden rovnopis. Sťažovateľka však okrem vyjadrení odporcu k podaným opravným prostriedkom žiadne iné podania počas celého priebehu prvostupňových konaní nedostala. Takýmto procesným postupom krajský súd porušil zásadu rovnosti zbraní v neprospech sťažovateľky.

Sťažovateľka zastáva názor, že odporca jej uplatnený reštitučný nárok svojvoľne rozdelil na niekoľko častí, pričom o jednotlivých častiach vydal viaceré samostatné čiastkové rozhodnutia. O zostatku uplatneného nároku ešte nerozhodol. Vydávaním čiastkových rozhodnutí môže dôjsť k poškodeniu sťažovateľky. Platí totiž, že náhradný pozemok sa poskytne oprávnenej osobe, ak jej bol priznaný nárok na náhradu za pozemky vo výmere nad 400 m² a ak nárok v peniazoch je vyšší ako 166 €. Ak oprávnená osoba nespĺňa podmienky na priznanie nároku na náhradu za pozemky, náhrada sa poskytne iba v peniazoch. Podľa názoru sťažovateľky odporca konal svojvoľne. Vydávanie čiastkových rozhodnutí je protizákonné, pretože môže dôjsť k situácii, že v čiastkových rozhodnutiach sťažovateľka nebude spĺňať kumulatívnu podmienku výmery nad 400 m² a zároveň hodnoty pozemkov vyššej ako 166 €, aj keď jej celkový uplatnený nárok zákonom špecifikované podmienky kumulatívne spĺňa. Všeobecné sudy túto námietku vyhodnotili ako nedôvodnú s poukazom na interný pokyn generálneho riaditeľa fondu upravujúci postup pri poskytovaní náhrad oprávneným osobám. Podľa tohto pokynu sa majú jednotlivé čiastkové nároky jednej osoby sčítavať a k posudzovaniu nároku má dôjsť úhrne. Podľa názoru sťažovateľky takáto argumentácia je v rozpore so zákonom. Fond totiž nie je ústredným orgánom štátnej správy a nemá normotvornú právomoc. Zároveň podľa § 6 ods. 10 reštitučného zákona postup fondu pri poskytovaní náhradných pozemkov podrobnejšie upraví vláda Slovenskej republiky nariadením. Z toho zreteľne vyplýva, že pokiaľ generálny

riaditeľ fondu vykonal výklad právnej úpravy bez výslovného zákonného splnomocnenia, konal nad rámec zákona.

Sťažovateľka trvá na tom, že preskúmané rozhodnutia odporcu neboli dostatočne odôvodnené a boli nepreskúmateľné. Nebolo uvedené, na základe čoho prešlo vlastnícke právo k tej-ktorej parcele na štát a k akému konkrétnemu dátumu sa tak stalo. Tento dátum je dôležitý preto, že charakter pozemku sa posudzuje ku dňu jeho prechodu alebo prevodu na štát. Vôbec sa nezisťovalo, či ku dňu prechodu mali pozemky charakter zastavanej plochy.

V sťažnosti smerujúcej proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžr 132/2012 zo 16. júla 2013 sťažovateľka navyše namieta nesprávnosť výroku o náhrade trov konania, a to nepriznanie sumy 209,02 €. Je toho názoru, že odvolanie proti rozhodnutiu odporcu podala dôvodne, a preto jej mala byť priznaná úplná náhrada trov konania. Účastník konania nemôže utrpieť materiálnu ujmu len preto, že uplatnil svoje základné právo na súdnu ochranu. Pokiaľ by správny orgán (odporca) pracoval normálnym pracovným postupom pri posudzovaní uplatňovaného nároku, trovy právneho zastúpenia by vôbec nevznikli.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn.: 1 Sžr/132/2012 a Krajský súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn.: 21S/3/2012 (správne má byť sp. zn. 22 Sp 7/2012, pozn.) porušil základné právo sťažovateľky [REDAKOVANÉ] (...) na súdnu a inú právnu ochranu podľa Článku 46 ods. (1) Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa Článku 6 ods. (1) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a

2. Ústavný súd Slovenskej republiky Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 16.07.2013, sp. zn.: 1 Sžr/132/2012 a Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 06.07.2012, sp. zn.: 22Sp/7/2012-71, zrušuje v celom rozsahu a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] (...) priznáva právo na náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 275,94 € (slovom: dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) za dva

úkony právnej služby á 130,16 € + dvakrát režijný paušál á 7,81 € (úkony právnej služby: 1/ príprava a prevzatie zastúpenia dňa 30.09.2013; 2/ sťažnosť zo dňa 01.10.2013), ktorú je Najvyšší súd SR povinný vyplatiť na účet JUDr. Gabriely Kľačanovej, advokátky so sídlom Andreja Kmeťa 28, 036 01 Martin(...), do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.“

Ďalej žiadala vysloviť, že

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn.: 1 Sžr/154/2012 a Krajský súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 22Sp/6/2012 porušil základné právo sťažovateľky ██████████ (...), na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa Článku 46 ods. (1) Ústavy Slovenskej republiky, Článku 36 ods. (1) Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivý proces podľa Článku 6 ods. (1) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s Článkom 1 ods. (1) Ústavy Slovenskej republiky a Článkom 2 ods. (2) Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 08.10.2013, sp. zn.: 1 Sžr/154/2012 a Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 06.07.2012, sp. zn.: 22Sp/6/2012-47, zrušuje v celom rozsahu a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. ██████████ (...) priznáva finančné zadošťačenie vo výške 3.000,00 EUR (slovom: tritisíc euro), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť ██████████ ██████████ (...) do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

4. ██████████ (...) priznáva právo na náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 275,94 EUR (slovom: dvestosedemdesiatpäť euro a deväťdesiatštyri centov) za dva úkony právnej služby á 130,16 EUR + dvakrát režijný paušál á 7,81 EUR (úkony právnej služby; 1/ príprava a prevzatie zastúpenia dňa 23.12.2013; 2/ vypracovanie sťažnosti zo dňa 27.12.2013), ktorú je Najvyšší súd SR povinný vyplatiť na účet JUDr. Gabriely Kľačanovej, advokátky so sídlom Andreja Kmeťa 28, 036 01 Martin(...), do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.“

Z vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu č. k. KP 3/2015-50 z 5. augusta 2015 doručeného ústavnému súdu 11. augusta 2015 vyplýva, že nepovažuje sťažnosť za dôvodnú.

V súvislosti s konaním vedeným najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Sžr 154/2012 zdôrazňuje, že najvyšší súd preskúmal rozsudok krajského súdu a dospel k záveru, že odvolacie námietky sťažovateľky neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť rozsudku krajského súdu, ktorý sa dôkladne zaoberal námietkami sťažovateľky a ex offo preskúmal rozhodnutie odporcu aj z toho hľadiska, či netrpí inými vadami, ktoré by mohli mať vplyv na jeho zákonnosť. Najvyšší súd nezistil v postupe krajského súdu žiadne pochybenie. V súvislosti s námietkou týkajúcou sa účasti fondu v konaní poukázal najvyšší súd na skutočnosť, že náhradu za pozemky, ktoré nemožno vydať, poskytuje štát prostredníctvom fondu, ktorému preto prináleží účastníctvo v konaní. V súvislosti s námietkou o rozhodovaní odporcu čiastkovými rozhodnutiami najvyšší súd zdôraznil, že je bežnou praxou pozemkových orgánov rozhodovať o reštitučnom nároku oprávnených osôb čiastkovými rozhodnutiami, pričom takýto postup nie je v rozpore so zákonom a účastníci konania ním nie sú nijakým spôsobom dotknutí, či ohrození na svojich právach a právom chránených záujmoch. Fond vychádza z úhrnej výmery jednotlivých pozemkov, za ktoré bolo priznané právo na náhradu, teda nielen z jednotlivých čiastkových rozhodnutí zvlášť.

Sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne nevyužila možnosť repliky na vyjadrenie najvyššieho súdu a prípisom z 31. augusta 2015 doručeným ústavnému súdu 3. septembra 2015 iba oznámila, že trvá na tom, aby sa o prijatej sťažnosti konalo ústne pojednávanie.

Ústavný súd doručil sťažnosti, uznesenie č. k. II. ÚS 414/2015-11 z 25. júna 2015 a vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu aj odporcovi, aby sa aj on mohol vyjadriť vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu by aj on mohol byť dotknutý na svojich právach.

Z vyjadrenia odporcu sp. zn. OÚ-MT-PLO-2015/011737-ÚRB-P z 28. septembra 2015 doručeného ústavnému súdu 1. októbra 2015 vyplýva, že odporca sa nestotožňuje s právnym názorom sťažovateľky. Postavenie fondu je určené zákonom a vzhľadom na povinnosť poskytovať náhradu v zmysle reštitučného zákona je odporca presvedčený, že krajský súd správne považoval fond za účastníka konania. Podľa informácie z prostredia fondu priznané právo na náhradu za nevydané pozemky uvedené vo viacerých

rozhodnutiach sa sčíta dohromady a oprávnenej osobe sa poskytne náhrada ako súčet náhrad uvedených v jednotlivých čiastkových rozhodnutiach.

Na ústnom pojednávaní konanom 1. decembra 2015 sudca spravodajca oboznámil predmet konania, napadnuté a s ním súvisiace rozhodnutia, vyjadrenia a stanoviská účastníkov konania. Právna zástupkyňa sťažovateľky v podstate zopakovala argumenty uvedené v sťažnostiach, ako i v jej písomných stanoviskách a navrhla sťažnostiam v plnom rozsahu vyhovieť. Sťažovateľka si trovy konania za právne zastúpenie na ústnom pojednávaní neuplatnila.

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 22 Sp 7/2012-71 zo 6. júla 2012 vyplýva, že ním bolo zrušené rozhodnutie odporcu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Z odôvodnenia rozsudku možno inter alia zistiť, že fond ako účastník konania sa vyjadril k opravnému prostriedku, ktorý proti rozhodnutiu odporcu podala sťažovateľka.

Z odvolania sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu č. k. 22 Sp 7/2012-71 zo 6. júla 2012 vyplýva inter alia, že okrem vyjadrenia odporcu jej nebolo doručené žiadne iné podanie, hoci krajský súd považoval za účastníka konania aj fond. Takýto postup považuje za porušenie zásady rovnosti zbraní v jej neprospech.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžr 132/2012 zo 16. júla 2013 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 22 Sp 7/2012-71 zo 6. júla 2012. Sťažovateľka v podanom odvolaní namietala nesprávne právne posúdenie veci, pribratie fondu do konania a nesúhlas s názorom krajského súdu o zákonnosti rozhodovania odporcu o uplatnenom reštitučnom nároku formou čiastkových rozhodnutí. Vytýkala tiež, že jej neboli doručené podania fondu. V súvislosti s trovami konania trvala na tom, že mala nárok na celú náhradu trov konania podľa predloženého vyčíslenia. Podľa názoru najvyššieho súdu krajský súd sa dôkladne zaoberal námietkami sťažovateľky a ex offo preskúmal rozhodnutie odporcu aj z toho hľadiska, či netrpí inými vadami, ktoré by mohli mať vplyv na jeho zákonnosť. Pokiaľ dospel k záveru o nesprávnom právnom posúdení veci a o existencii väd majúcich

vplyv na zákonnosť rozhodnutia a z týchto dôvodov rozhodnutie zrušil a vec vrátil odporcovi na nové konanie, bolo potrebné rozsudok krajského súdu potvrdiť ako vecne správny. V jeho postupe nebolo zistené žiadne pochybenie. Odvolacie námietky sťažovateľky treba hodnotiť ako irelevantné. K námietke týkajúcej sa účasti fondu v konaní treba poukázať na ustanovenie § 14 Správneho poriadku, v zmysle ktorého je účastníkom konania, o koho právach, právom chránených záujmoch, alebo povinnostiach sa má konať alebo koho práva, právom chránené záujmy, alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté. Účastníkom konania je aj ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutý, a to až do času, kým sa preukáže opak. Účastníkom konania je aj ten, komu osobitný zákon také postavenie priznáva. Účastníkmi reštitučného konania sú oprávnená osoba a povinná osoba. Podľa § 6 reštitučného zákona náhradu za pozemky, ktoré nemožno pre existenciu zákonnej prekážky vydať oprávnenej osobe, poskytne štát prostredníctvom fondu, ktorému z toho dôvodu prináleží účastníctvo v tomto konaní. Obdobne sa účastníkom konania stáva aj každá iná právnická či fyzická osoba, ktorá by rozhodnutím odporcu o reštitučnom nároku mohla byť dotknutá. Pokiaľ sťažovateľka namieta, že o jej nároku rozhodoval odporca čiastkovými rozhodnutiami, čím mali byť dotknuté jej práva, treba zdôrazniť, že je bežnou praxou pozemkových orgánov rozhodovať o reštitučnom nároku oprávnených osôb čiastkovými rozhodnutiami. Takýto postup nie je v rozpore so zákonom a účastníci konania nie sú ním nijakým spôsobom dotknutí či ohrození na svojich právach a právom chránených záujmoch. K tvrdeniu sťažovateľky, že v jednotlivých čiastkových rozhodnutiach nespĺňa kumulatívne podmienku výmery nad 400 m² a zároveň hodnoty pozemkov vyššej ako 166 €, hoci celkový uplatnený nárok tieto podmienky spĺňa, treba uviesť, že v takýchto prípadoch sa vychádza z úhrnnej výmery jednotlivých pozemkov, za ktoré bolo priznané právo na náhradu, teda nie z jednotlivých čiastkových rozhodnutí zvlášť. Pokiaľ ide o výšku náhrady trov konania, treba poukázať na podrobné odôvodnenie rozsudku krajského súdu.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 22 Sp 6/2012-47 zo 6. júla 2012 vyplýva, že ním bolo potvrdené rozhodnutie odporcu z 11. januára 2012. Z odôvodnenia rozsudku možno

inter alia zistiť, že fond ako účastník konania sa vyjadril k opravnému prostriedku, ktorý sťažovateľka podala proti rozhodnutiu odporcu.

Z odvolania sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu č. k. 22 Sp 6/2012-47 z 21. augusta 2012 vyplýva inter alia, že sťažovateľke nebolo okrem vyjadrenia odporcu doručené žiadne podanie od fondu. Je toho názoru, že takýmto procesným postupom bola porušená zásada rovnosti zbraní v jej neprospech.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžr 154/2012 z 8. októbra 2013 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 22 Sp 6/2012-47 zo 6. júla 2012. Sťažovateľka v podanom odvolaní namietala, že krajský súd pribral do konania fond, hoci tento nebol a nemal byť účastníkom konania. Ďalej nesúhlasila so záverom krajského súdu, že rozhodovanie odporcu o jej reštitučnom nároku formou čiastkových rozhodnutí nebolo v rozpore so zákonom. V tejto súvislosti tvrdila, že výklad zákona nebol v právomoci fondu. Ďalej vytýkala, že jej neboli doručené podania fondu a že jeho úradný postup bol nesprávny a jeho rozhodnutie nepreskúmateľné. Podľa názoru najvyššieho súdu v súvislosti s námietkou účasti v konaní je podstatné ustanovenie § 14 Správneho poriadku, podľa ktorého je účastníkom konania ten, o koho právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach sa má konať, alebo ten, koho práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté. Účastníkom konania je aj ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutý, a to až do času, kým sa preukáže opak. Účastníkom konania je aj ten, komu osobitný zákon také postavenie priznáva. Účastníkmi reštitučného konania sú oprávnená a povinná osoba. Podľa § 6 reštitučného zákona náhradu za pozemky, ktoré nemožno pre existenciu zákonnej prekážky vydať oprávnenej osobe, poskytne štát, a to prostredníctvom fondu, ktorému z tohto dôvodu prináleží účasti v konaní. Pokiaľ sťažovateľka namietala, že o jej nároku rozhodoval odporca čiastkovými rozhodnutiami, a tým mali byť dotknuté jej práva, treba zdôrazniť, že je bežnou praxou pozemkových orgánov rozhodovať o reštitučnom nároku čiastkovými rozhodnutiami, pričom takýto postup nie je v rozpore so zákonom a účastníci konania ním nie sú nijakým spôsobom dotknutí či ohrození na svojich právach a právom chránených záujmoch. V prípadoch, keď odporca rozhodoval čiastkovými rozhodnutiami, fond pri rozhodovaní o práve na náhradu

vychádza zo súhrnnej výmery jednotlivých pozemkov, za ktoré bolo priznané právo na náhradu, teda nielen z jednotlivých čiastkových rozhodnutí zvlášť.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa názoru sťažovateľky krajský súd a najvyšší súd v oboch spojených veciach jej nedali možnosť zaujať stanovisko k písomným vyjadreniam fondu, ktoré tento podal v odpovedi na opravné prostriedky sťažovateľky proti rozhodnutiam odporcu, a to aj napriek tomu, že oba sudy boli toho názoru, že fond má byť účastníkom konania. Sťažovateľka zároveň trvá na tom, že fond v skutočnosti účastníkom konania nemal byť. Rovnako trvá aj na tom, že čiastkové rozhodovanie o reštitučných nárokoch môže viesť k finančnému poškodeniu oprávnenej osoby.

Najvyšší súd a rovnako aj odporca sú presvedčení, že fond mal byť účastníkom konania a čiastkovým rozhodovaním o uplatnených reštitučných nárokoch nemôže dôjsť k poškodeniu oprávnenej osoby.

Z pohľadu ústavného súdu sa ako prvoradá javí námietka sťažovateľky, podľa ktorej procesné vyjadrenia fondu ako účastníka konania neboli sťažovateľke doručené, a táto preto nemala možnosť poznať obsah týchto vyjadrení a podľa potreby na ne reagovať.

Zo skutkového hľadiska považuje ústavný súd za potrebné konštatovať, že krajský súd nakladal v oboch konaniach s fondom ako s účastníkom konania (bez ohľadu na to, či po formálnej stránke vydal alebo nevydal uznesenie o tom, že sa fond priberá do konania). Fondu boli podľa všetkého doručené opravné prostriedky, ktoré sťažovateľka podala proti rozhodnutiu odporcu, pričom fond v oboch prípadoch podal vyjadrenie k opravným prostriedkom. Vyplýva to nepochybne z rozsudkov krajského súdu, v ktorých sa na existenciu vyjadrení fondu a na ich stručný obsah poukazuje. Rovnako treba považovať za preukázané, že sťažovateľka vo svojich odvolaniach proti rozsudkom krajského súdu namietla inter alia aj to, že vyjadrenia fondu považovaného krajským súdom za účastníka

konania jej neboli doručené, a preto k nim nemohla prípadne zaujať stanovisko. Napokon je podstatné, že najvyšší súd síce v oboch svojich rozsudkoch konštatuje v rámci oboznámenia obsahu odvolaní sťažovateľky proti rozsudkom krajského súdu uvedené námietky, avšak na ne nijako nereaguje. Celkom bez významu nie je ani tá skutočnosť, že sa najvyšší súd k týmto námietkam nevyjadril ani vo svojom stanovisku podanom ústavnému súdu.

Z práva na spravodlivý proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkazovými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993).

Článok 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Nevyžaduje sa teda, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre verdikt rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument. (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994, Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997).

Rovnosť zbraní je inherentným prvkom spravodlivého procesu. Právo na spravodlivý proces zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru zahrňuje právo, aby každá strana občianskeho súdneho konania mala primeranú možnosť brániť svoju záležitosť pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (Ankerl c. Švajčiarsko z 23. 10. 1996).

Súdne rozhodnutie je výsledkom rozhodnutia medzi stranami, z ktorých každá musí mať možnosť vyjadriť sa a popierať požiadavky, dôkazy a argumenty druhej strany. Kontradiktórny spor je možnosťou strany opierať (contra dicere) požiadavky a argumenty druhej strany a právo na to, aby sa vypočuli jej argumenty a návrhy.

Jedným z prvkov spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru je jeho kontradiktórny charakter. Každá strana musí zásadne mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkou predloženou súdu na účely ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim (Mantovanelli c. Francúzsko).

Pri aplikácii už uvedených princípov na daný prípad možno konštatovať, že námietka sťažovateľky o nedodržaní princípu rovnosti zbraní tým, že jej neboli doručené stanoviská fondu považovaného všeobecnými súdmi za účastníka konania, sa javí ako dôvodná. Požiadavka „rovnosti zbraní“ vyplývajúca z čl. 6 ods. 1 dohovoru je len iným označením základného ústavného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. Z hľadiska tohto princípu, ako aj princípu kontradiktórnosti konania sa javí ako neutržateľné, aby sťažovateľka nemala možnosť zaujať vlastné stanovisko k názorom vyjadreným fondom považovaným všeobecnými súdmi tiež za účastníka konania.

Postup všeobecných súdov, ktoré znevýhodnili sťažovateľku v rámci konania v porovnaní s fondom, treba považovať za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to prípadne aj v spojení s čl. 1 ods. 1, ako aj s čl. 2 ods. 2 ústavy. Rovnako treba za porušenie tohto práva považovať aj skutočnosť, že sa najvyšší súd príslušnými odvolacími námietkami sťažovateľky nijako nezaoberal a žiadne stanovisko k nim nezaujal. Možno iba predpokladať, že najvyšší súd námietky nepovažoval za relevantné (body 1 a 3 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžr 132/2012 zo 16. júla 2013 a sp. zn. 1 Sžr 154/2012 z 8. októbra 2013 a obe veci vrátil na ďalšie konanie (body 2 a 4 výroku nálezu). V ďalších konaniach bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Len potom, ako budú podania fondu doručené sťažovateľke a táto bude mať možnosť sa k nim vyjadriť, budú vytvorené podmienky na to, aby mohol najvyšší súd zaujať stanovisko jednak v otázke správnosti či nesprávnosti účasti fondu v konaní, ako aj v otázke zákonnosti rozhodovania o uplatnených reštitučných nárokoch nie uno actu, ale po čiastkách. Zároveň bude tiež potrebné vysporiadať sa s namietaným nesprávnym procesným postupom krajského súdu, ktorý považoval fond za účastníka konania bez toho, aby o tom formálne rozhodol. Napokon bude potrebné zaoberať sa aj namietanou otázkou výšky trov konania vo veci vedenej najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Sžr 132/2012.

Sťažnosti sťažovateľky vo zvyšnej časti nebolo možné vyhovieť (bod 6 výroku nálezu).

Vo veci vedenej najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Sžr 132/2012 požadovala sťažovateľka vysloviť popri porušení čl. 6 ods. 1 dohovoru aj porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy. V konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Sžr 154/2012 požadovala sťažovateľka vysloviť popri porušení čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy aj porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny.

V danej súvislosti treba konštatovať, že tak čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj takmer identický čl. 36 ods. 1 listiny zakotvujú síce základné právo na súdnu ochranu, avšak s výnimkou prípadov osôb tvrdiacich, že boli ukrátené na svojich právach rozhodnutím orgánu verejnej správy. Súdna ochrana v súvislosti so základným právom na preskúmanie zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy je upravená samostatne v ustanovení čl. 46 ods. 2 ústavy. Toto ustanovenie je v pomere špeciality k ustanoveniu čl. 46 ods. 1 ústavy. To isté sa vzťahuje aj na vzájomný pomer medzi čl. 36 ods. 1 a čl. 36 ods. 2 listiny. Keďže v predmetných prípadoch išlo o súdnu ochranu v súvislosti s preskúmaním zákonnosti rozhodnutí orgánu verejnej správy, nemohlo dôjsť k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny. Naproti tomu ustanovenie čl. 6 ods. 1 dohovoru nerozlišuje v rámci práva na spravodlivé súdne konanie spôsobom už uvedeným.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania, ktoré sú v danom prípade trovami právneho zastúpenia, a to za 2 úkony v roku 2013 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 130,16 € a za 2 režijné paušály po 7,81 €. Ide teda celkom o 275,94 € v každej jednej z dvoch spojených sťažností (v zmysle § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkove sumu 551,88 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2015